

С этой целью, выбирая и соединяя групповые формы учебной работы на уроках математики, следует соблюдать следующие педагогические условия: учет содержания учебного материала, характера учебно-познавательной деятельности; акцентирование внимания на возрастные и индивидуальные особенности и потребности детей.

Ключевые слова: формы организации учебно-воспитательной работы, учебная деятельность, групповая форма учебной работы, младшие школьники.

Tetyana Sosinets, Lesia Chosik. USE OF A GROUP FORM OF EDUCATIONAL WORK ON MATERNAL STUDIES IN THE INITIAL SCHOOL. *The article highlights the advantages of group form of educational work over others. Group work is the joint efforts of junior pupils in solving the problems posed by the teacher. The group form involves the joint planning of educational activities, the choice of methods and means of its implementation. The team, brigade and pair forms of group work are analyzed. In elementary school age, the group form of organization of study is considered primarily as a factor in the formation of educational activities, education of cognitive interest. It has been established that group forms of educational activities contain large potential opportunities for influencing the effectiveness of learning, because: they provide direct contact between all students, caused by an objective necessity in the joint activity and a subjective need for communication; create conditions for the realization of the personality traits of the junior pupils, the identification of his personality; promote the establishment of moral values and norms of interaction and cooperation, teach junior pupils to feel responsible for their work; They encourage self-planning by pupils of cognitive activity, provide internal stimulation, increase the independence of students in the study of new material, the fulfillment of creative tasks.*

When choosing a group of forms of work, it is necessary to take into account the conditions under which the learning process unfolds. For the use of differentiated-group, individual-group or even form of educational work, the presence of a variety of didactic material, special equipment, which allows to individualize the learning process, plays an important role.

The choice of forms of educational work affects the content of educational material, which may have different difficulties, different novelty. In their choice, it is necessary to take into account how they contribute to the manifestation of active cognitive activity of each student. It is necessary to take into account the specifics of the subject, as well as the real possibilities of the teacher in the implementation of effective leadership of educational and cognitive activities of junior pupils.

For this purpose, choosing and combining the group forms of educational work in mathematics classes, one should adhere to the following pedagogical conditions: taking into account the content of educational material, the nature of educational and cognitive activity; focusing on the age and individual characteristics and needs of children.

Key words: forms of organization of educational work, educational activity, group form of educational work, junior pupils.

Стаття надійшла до редколегії 10.06.2018 р.

УДК 37.013.75

Ірина Фаловська, Тетяна Бортнюк
Луцький педагогічний коледж (Луцьк)

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК ЗАПОРУКА ФІНАНСОВОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ

У статті розглядається питання економічної освіти й виховання, що спрямовані насамперед на розвиток у кожної дитини дбайливого ставлення до власності, вироблення вміння раціонально використовувати наявні ресурси для задоволення різноманітних потреб. Економічне виховання покликане відіграти важливу роль у формуванні в учнів таких якостей, які б відповідали суспільним інтересам і сприяли всебічному розвитку особистості. Сучасні програми, які розробляються відповідно до вимог Міністерства освіти і науки України і спрямовані на забезпечення умов всебічного розвитку та виховання, постійно змінюються, доповнюються, вдосконалюються. На сьогоднішній день є досить актуальною проблема формування особистості майбутнього громадянина України.

Ключові слова: економічне виховання, компетентність, фінансова грамотність, економічна компетенція, формування економічної грамотності особистості.

Постановка проблеми у загальному вигляді та зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Питання успішного економічного розвитку є одним з найважливіших для нашої держави, не навчивши дітей мислити і діяти за законами

економіки, ми не зуміємо прищепити їм справжню культуру у реальному житті, достаток якого залежить від економічної ініціативи кожного. Нові механізми економіки, бізнесу, підприємництва неминуче визначають людині нові параметри особистих якостей, особистої економічної культури. Елементи початкової економічної освіти дітей в умовах сьогодення слід розглядати як мікрофактор їхньої соціалізації, що має значний вплив на становлення особистості дитини, формує її ставлення до матеріальних і духовних цінностей суспільства. Тому в сучасній науково-педагогічній літературі приділяється значна увага проблемі економічної грамотності в дошкільному віці, коли закладаються основи економічного виховання і дітьми набувається первинний досвід елементарних економічних відносин і формується відповідальне ставлення до економіки. Знання та досвід, отримані при знайомстві з основами економіки у цей період, допомагають дітям дошкільного віку краще зрозуміти та адаптуватися в соціальному середовищі в нових економічних умовах.

Реалізація поставлених завдань обумовлює необхідність розробки базисного компонента економічної грамотності, що розкриває основні положення Базового компоненту дошкільної освіти в Україні – державного стандарту. Тож засадами програми економічного виховання дітей слугують основоположні документи розвитку національної освіти в Україні, які взяті нами задля розробки змісту, форм, методів та умов формування економічної грамотності, економічного виховання і освіти дітей, що в свою чергу ґрунтується на Базовому компоненті дошкільної освіти в Україні. Відтак, виникає необхідність організовано залучати дітей уже в дошкільному віці до засвоєння основ економіки та економічної грамотності [1].

Водночас сучасний стан теорії і практики педагогічного забезпечення не завжди відповідає вимогам сьогодення і потребує пошуку нових підходів, шляхів та умов. Поряд з цим недостатньо розроблено зміст, форми, методи формування у дітей дошкільного віку економічної грамотності. Тим не менше у педагогічній теорії і практиці накопиченні знання та створені методологічні передумови, що створюють базу для такого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У педагогічній науці питання формування економічної грамотності, економічного виховання не є новою. Багатопланових проблем економічного виховання підростаючого покоління торкалися з певною повнотою їх розкриття в своїх дослідженнях філософи, економісти, соціологи, психологи, педагоги (Г. Аврех, А. Абрамова, А. Аменд, А. Бірман, Ю. Васильєв, В. Жамін, Н. Клепач, В. Попов, В. Шубінський). Цьому в значній мірі сприяли дослідження загальносоціальних закономірностей динаміки зовнішньої діяльності й розвитку матеріальних і духовних цінностей (М.Туган-Барановський, Н.Смелзер, П. Струве); загально психологічних закономірностей входження особистостів соціальне життя (Л. Виготський, М.Доналдсон, О. Леонт'єв, С. Рубінштейн); виховного впливу праці (Р. Зайченко, Г. Могилевська, І. Первін); змісту й методів економічного виховання дітей (С. Балабанов, О. Кульчицька, А. Кузнецова, В. Розов, І. Прокопенко, Б. Шемякін).

Сучасні дослідження вчених (А.Богущ, Н.Гавриш, Н.Грама, Л. Кларіною, Е. Курак, А. Шатової, А. Смоленцевої) свідчать про необхідність впровадження економічної освіти саме з дошкільного віку. Науковці (А. Богущ, Н. Гавриш, Н. Грама) констатують, що сучасні соціально-економічні відносини в суспільстві спонукають дитину досить рано знайомитися з проблемами сімейної «дорослої» економіки.

Мета статті. Формування економічного досвіду дітей дошкільного віку є важливим завданням сучасної дошкільної освіти, вирішення якого дозволяє не тільки наближати дитину до реального дорослого життя, навчати її орієнтуватися в сьогоденні, пробуджувати економічне мислення, давати знання про нові професії та вміння розповісти про них, а також й сформувати ділові якості особистості: уміння правильно орієнтуватися в різних життєвих ситуаціях, самостійно, творчо діяти та на далі будувати своє життя більш організовано, розумно, цікаво. При цьому відмітимо, що збагачується дитячий словник, починають розвиватися почуття власної гідності, вміння чесно змагатися і не боятися програвати, прагнення доводити розпочате до кінця, здоровий інтерес до грошей.

Виклад основного матеріалу. Свого часу А.С. Макаренко вказував на те, що кожна людина є учасником суспільного виробництва, і чим краще вона підготовлена для цього, тим більше користі принесе державі й собі. Господарське виховання наших дітей повинно полягати в підготовці не тільки повноправного члена сім'ї, а й господаря-громадянина. В. О. Сухомлинський вважав, що розподіл праці за загальними ознаками (праця навчальна та виробнича, короткострокова та довготривала, платна та безкоштовна тощо) може бути педагогічною основою для економічного виховання учнів [10, С.167].

Зміст економічної компетентності найбільш повно висвітлюється в системі завдань національного виховання через формування почуття господаря й господарської відповідальності, підприємливості та ініціативи [6, С.4]. У зв'язку з цим необхідно звернутися до розгляду самого поняття як «економічна грамотність», яке є співзвучним з поняттям «економічна компетентність». Аналіз наукової літератури, узагальнення педагогічного досвіду дозволили нам представити понятійний апарат таким чином: «грамотність» – означає прийняття зважених, обміркованих та ефективних рішень з формування та розподілу фондів особистих грошових коштів.

Економічна освіта – це процес і результат засвоєння економічних знань і умінь, формування економічно значущих якостей особистості, економічного мислення та поведінки, включення в соціально-економічні відносини. Економічне мислення як сукупність поглядів і уявлень, способів підходу до оцінки явищ і до прийняття рішень, якими люди керуються в економічній діяльності :

- «компетентність» (лат. *competens*) – певна сума знань в особи, що дозволяє їй висловлювати судження про що-небудь, висловлювати переконливу думку [8, С. 363];
- «компетенція» – коло питань, у яких особа має знання, досвід [8, С. 363];
- «компетенція» (від лат. *competo* – відповідаю, підходжу) – знання, досвід у тій чи іншій галузі [2, С. 614];
- «компетентний» – що володіє компетенцією [7, С. 234].
- «економічна компетенція» – знання, досвід в галузі економіки.

Під економічною компетентністю дошкільника розуміємо обізнаність дитини з елементарними економічними поняттями, наявність у неї певних економічних знань ціннісного, вартісного, раціонального, споживчого змісту; сформованість елементарних умінь і навичок економічної діяльності.

Ми погоджуємося з А. А. Смоленцевою, яка зводить сутність підходу до економічної освіти дошкільника не до організації спеціального навчання економіці, а до збагачення економічним змістом різних видів дитячої діяльності (математичної, художньо-творчої та ін.). Насичення життя дошкільників елементарними економічними відомостями, – на думку науковця, – сприяє розвитку у них реального економічного мислення [9].

Економічна грамотність пов'язана із знанням дії економічних законів, умов, способів і технологій діяльності в поєднанні з міцними навичками користування ними в практичній діяльності. Для різних вікових категорій і сфер діяльності встановлюються критерії економічної грамотності. Під економічною грамотністю дитини розуміємо самодостатнє й вільне володіння певним комплексом або системою елементарних економічних знань, умінь, навичок, ціннісних орієнтацій, що складають абетку економічної культури та необхідну базу для її впровадження, існування і розвитку.

Згідно загальноприйнятих критеріїв розрізняємо елементарне поняття економічної грамотності і навчання як уміння раціонально виконувати нескладні операції самостійно або під контролем. З урахуванням рекомендацій ЮНЕСКО приймаємо термін «функціональної економічної грамотності», що полягає у засвоєнні теоретичних і практичних знань, що необхідні для ефективної участі особистості в усіх видах конкретної діяльності. Специфічним при цьому є виділення в кожній державі Державних стандартів освіти, які регулюються конституційними законами і нормами тієї країни. Вказані особливості впливають на вироблення критеріїв з визначення будь-якої грамотності, в тому числі й економічної. Спрямованість грамотності особистості є важливою характеристикою її

економічної поведінки. Оскільки вона тісно пов'язана з необхідністю виживання, особистість може спрямувати свої економічні знання на дії руйнації або творення й добробуту (в житті людей); або руйнуючи старе, віджиле, яке заважає розвитку нового, створювати натомість краще (в будівництві, створенні наукоємних технологій, оновленні обладнання тощо) [5, С. 118].

Процес розвитку економічної грамотності дітей дошкільного віку розглядається нами як педагогічно обґрунтована, послідовна і безперервна форма навчання, в ході якої діти опановують сукупністю взаємопов'язаних економічних знань, навичок і відносин.

Щоб прищепити дитині навички діяльності в реальному житті, необхідно вчити її мислити й діяти за законами економіки. Малюки, навчаючись, не лише набувають теоретичних знань, а й накопичують практичний досвід: вчать розв'язувати завдання, поставлені в економічних іграх, працювати з комп'ютерами. Весь процес має будуватися як захоплююча гра, де треба починати знайомство з економічними категоріями й законами від простого до складного, від знайомого до незнайомого.

У Законі про дошкільну освіту в Україні підкреслюється, що необхідно створити умови для розвитку й самореалізації кожної особистості як громадянина України. Тому формування духовних основ особистості, життєвої компетентності в умовах ринкової економіки передбачає розробку нових підходів до таких сфер як економічне та духовне виховання. Початки формування економічної компетентності в дошкільному віці допоможе дітям розвинути економічне мислення, засвоїти певний понятійний апарат, набути первинного економічного досвіду та елементарних навичок поведінки в умовах ринку.

Наголосимо, що насичення життя дітей дошкільного віку елементарними економічними відомостями сприяє розвитку у них передумов реального економічного мислення, що зробить цей процес більш усвідомленим. У дітей старшого дошкільного віку проявляються задатки дедуктивного мислення, проходить формування нового типу психічної організації, мова починає виконувати основну функцію в регуляції поведінки і діяльності дітей. Гра досягає високого рівня розвитку, і в ній п'ятирічки відтворюють не тільки світ дорослих, але і відносини між ними. У психіці дитини з'являються принципово нові утворення. Це довільність психічних процесів – уваги, пам'яті, сприйняття та інших – і впливає звідси здатність керувати своєю поведінкою. Тому п'ятирічній дитині стає під силу засвоїти складні поняття, такі як «сімейний бюджет» (дохід і витрата), гроші, ціна, валюта різних країн, реклама та інші.

Слід зауважити, що важливим є не стільки факт залучення дитини в економічну підсистему, скільки характер такого залучення: якщо дитині доводиться «доказувати» своє право на участь в бюджеті, то її увага концентрується на виконанні зобов'язань перед батьками, натомість вільне надання дитині грошей дорослими формує у неї відповідальність за розумне їх витрачання, прагнення до більшої поінформованості про економічний світ дорослих. Некомпетентність в економічній сфері підростаючого покоління призведе в подальшому до проблем в сімейних стосунках, до неспроможності ведення бюджету, нерозумного розподілу коштів, що буде гальмувати вирішення економічних проблем сім'ї. Тому, формуючи економічну грамотність дітей важливо допомогти їм досягнути ази фінансової грамотності, тобто отримати комплекс знань і умінь, які допоможуть у подальшому вирішувати фінансові питання.

Ми погоджуємося з Н. Грамою, яка стверджує, що засвоєння економічної грамоти забезпечується єдністю змісту, поступовим засвоєнням і розвитком елементарних економічних знань, умінь і навичок з постійним їх ускладненням відповідно до віку дітей [3].

Як зазначає відомий американський економіст І. Колеман: «Краще забезпечити мінімум економічної грамотності на ранньому етапі життя, ніж боротися проти стихійно отриманої економічної грамотності в подальший період життя». На наш погляд, дошкільний заклад може допомогти дітям задовольнити їх економічну допитливість, не потонути в потоці економічної інформації, не розгубитися, встояти і знайти своє місце в житті, коли вони стануть дорослими.

Однак, формування економічної грамотності неможливе без опори на сімейний досвід, взаємодію з сім'єю. Перші пізнання про економіку діти отримують в сім'ї, так як вона найтіснішим чином пов'язана з економічним життям усього суспільства. Традиційно, одним із завдань сім'ї є її господарсько-економічна діяльність, що є необхідною умовою життя і розвитку сімейних відносин. Повсякденний облік витрат і доходів, правильне використання кожної копійки, дбайливе ставлення до продуктів харчування та речей, тому родина повинна виховати повагу до праці, людей праці; формувати дбайливе ставлення до всього, що створено людиною; навчати дитину раціональної організації праці, щоб при найменших витратах отримати найбільші результати – все це представляє великі можливості для виховання економічної грамотності дітей у сім'ї.

Педагоги повинні встановлювати і підтримувати постійний контакт з батьками в галузі економічної освіти дітей дошкільного віку [5].

Враховуючи вище означене, визначено показники компетенції дитини старшого дошкільного віку в області економіки:

дитина старшого дошкільного віку має уявлення:

- про першочергові потреби людини (їжа, вода, житло, безпека тощо);
- про особисті потреби самої дитини, оточуючих людей, рослин, тварин, птахів; про

основні ресурси та їх обмеженість;

- чому людина не може мати все, що бажає;
- чому необхідно робити вибір;
- для чого людям потрібні гроші;
- що значить дорого чи дешево;
- про бюджет сім'ї (доходи і витрати);
- про працю дорослих: кожна людина повинна працювати на роботі і вдома;
- чому потрібні всі види праці;
- чому необхідні і корисні різні продукти і страви;

дитина старшого дошкільного віку має уміння:

- визначати першочергові потреби своєї сім'ї;
- пояснити причину існування обмеженості;
- робити вибір;
- порівнювати і оцінювати товари (якість, ціна),
- співвідносити потреби і можливості сім'ї;
- вибирати товари у відповідному магазині;
- орієнтуватися в світі товарів за допомогою реклами;
- визначати предмети і засоби праці;
- пояснити результати праці людей різних професій (товар або послуга);

дитина старшого дошкільного віку має розуміння того, що:

- людина повинна постійно працювати (на роботі і вдома);
- людина не може мати все, що хоче;
- при здійсненні вибору від чогось треба відмовитися;
- економія і ощадливість необхідні як в родині, так і в закладі;
- природа має дари, які віддає людям (красу, дармових блага, природні ресурси) і до неї треба ставитися дбайливо [6].

Кінцевим результатом економічної освіти дітей є формування у них економічної компетенції, під якою Н. Грама розуміє обізнаність дитини з елементарними економічними поняттями, наявність у неї певних економічних знань ціннісного, вартісного, раціонального, споживчого змісту; сформованість елементарних умінь і навичок економічної діяльності [4, С. 89] .

Висновок з цього дослідження і перспективи подальшого розвідок у даному напрямку. Аналіз науково-методичної літератури, вивчення передового досвіду роботи з дітьми дошкільного віку свідчать про актуальність досліджуваної проблеми. Економічна грамотність дошкільників пов'язана з сучасними економічними умовами. Нині очевидна

актуальність економічної тематики. Діти майже на кожному кроці зустрічаються з такою термінологією, як сума, обмін, бізнес, ціна, вартість та ін. Водночас, при всій різноманітності досліджуваних проблем маловивченими залишаються проблеми формування економічної компетентності дітей дошкільного віку та особливості формування їхньої економічної грамотності у взаємодії дошкільного навчального закладу і сім'ї. Економічне виховання дітей дошкільного віку тісно пов'язане з сучасними економічними умовами. У наукових дослідженнях останніх років формування економічної грамотності особистості на етапі дошкільного дитинства визначається важливим напрямом виховання, який допоможе дитині стати самостійною, соціально адаптованою, правильно зорієнтованою в економічних явищах, успішною в сучасних умовах ринкової економіки. Підкреслимо, що формування економічної грамотності у дітей відбувається в процесі їхньої соціалізації і пов'язане не тільки з цілеспрямованим засвоєнням знань на спеціальних заняттях, але і з проникненням у свідомість дітей елементів середовища, культури суспільства. Варто зазначити, що ефективність організації освітнього процесу залучення дітей до економіки, формування первинних економічних знань, початків економічної культури багато в чому залежить від цілеспрямованої роботи дошкільного навчального закладу та сім'ї, а також використання різноманітних форм роботи, таких як економічні ігри, рішення економічних задач, виконання проблемних завдань, читання тематичних казок, перегляд відео та інші.

Така недостатня науково-методична розробленість процесу набуття економічного досвіду та формування економічної грамотності дітей дошкільного віку у взаємодії дошкільного навчального закладу і сім'ї веде до ситуації, коли значна частина педагогічних колективів дошкільних навчальних закладів проявляє неготовність до забезпечення педагогічної взаємодії з питання економічного виховання дошкільників, у зв'язку з чим виникла потреба розробки її основних положень у сучасній педагогічній науці й запровадження у практику сучасних дошкільних навчальних закладів, що сприяє перспективі наступних наукових досліджень.

Отже, вже з дошкільного віку діти поступово включаються в економічне життя суспільства, економічні відносини, спрямовані на виробництво, обмін, розподіл і споживання матеріальних благ в сім'ї. Тому дуже важливо закласти основи таких якостей, як працьовитість, ощадливість, розважливість, ініціативність, організованість, практичність, самостійність, діловитість, сформувані розумні економічні потреби, уміння співставляти потреби з реальними можливостями і переконання в тому, що особиста сумлінна праця є засобом задоволення потреб.

Джерела та література :

1. Базовий компонент дошкільної освіти: нова редакція // Дошкільне виховання. – 2012. – № 7. – С. 4 – 19.
2. Большой энциклопедический словарь : в 2-х т. / гл. ред. А. Прохоров. – М. : Советская энциклопедия, 1991. – Т. 1. – 863 с.
3. Грама Н. Г. Формування економічної грамотності у дітей дошкільного віку: Монографія. / Н.Г. Грама. – Одеса, 1997. – 216 с.
4. Грама Н. Г. Професійна підготовка педагога-вихователя дошкільного закладу до економічного виховання дітей. – Одеса, 2002. – С. 114.
5. Дитина. Програма виховання і навчання дітей від 2 до 7 років. – К.: «Богдана», 2003. – 327 с.
6. Жадан Р. П., Григоренко Г. І. Економічна освіта дітей старшого дошкільного віку (перспективно-календарне планування занять з економіки) / Р. П. Жадан і др. – Запоріжжя: ТОВ «ЛПС ЛТД», 2006. – 116 с.
7. Ожегов С. Словарь русского языка: Ок. 57000 сл. / Ожегов С. С.; под ред. члена-корреспондента АН СССР Н. Ю. Шведовой. – 20-е изд. Стереотип. – М. : Русский язык, 1988. – 750 с.
8. Словник іншомовних слів / за ред. Є. Дубовенко, Ф. Ткаченко. – К. : Державне видання політ. літератури УРСР, 1955. – 829 с.
9. Смоленцева А. Введение в мир экономики, или как мы играем в экономику / А. Смоленцева. – СПб. : Детство-Пресс, 2001. – 176 с.
10. Сухомлинський В.О. Вибрані твори / В. О. Сухомлинський. – Соч.: В 5-ти томах. – К.: Рад. школа, 1976 – 1977. –Т. 2. – С. 167.

References

1. Bazovy`j komponent doshkil`noyi osvity`: nova redakciya // Doshkil`ne vy`hovannya. – 2012. – № 7. – S. 4 – 19.

2. Bol'shoj' ency'klopedy'chesky'j slovar' : v 2-x t. / gl. red. A. Proxorov. – M. : Sovetskaya ency'klopedy'a, 1991. – T. 1. – 863 s.
3. Grama N.G. Formuvannya ekonomichnoyi gramotnosti u ditej doshkil'nogo viku: Monografiya. / N.G. Grama. – Odesa, 1997. – 216 s.
4. Grama N. G. Profesijna pidgotovka pedagoga-vy'xovatelya doshkil'nogo zakladu do ekonomichnogo vy'xovannya ditej. – Odesa, 2002. – S. 114.
5. Dy'ty'na. Programa vy'xovannya i navchannya ditej vid 2 do 7 rokov. – K.: «Bogdana», 2003. – 327 s.
6. Zhadan R.P., Gry'gorenko G. I. Ekonomichna osvita ditej starshogo doshkil'nogo viku (perspekty'vno-kalendarne planuvannya zanyat' z ekonomiky') / R. P. Zhadan i dr. – Zaporizhzhya: TOV «LIPS LTD», 2006. – 116 s.
7. Ozhegov S. Slovar' russkogo yazyka: Ok. 57000 sl. / Ozhegov S. ; pod red. chlena-korrespondenta AN SSSR N. Yu. Shvedovoj. – 20-e y'zd. Stereoty'p. – M. : Russky'j yazyk, 1988. – 750 s.
8. Slovny'k inshomovny'x sliv / za red. Ye. Dubovenko, F. Tkachenko. – K. : Derzhavne vy'dannya polit. literatury' URSR, 1955. – 829 s.
9. Smolenceva A. Vvedeny'e v my'r ekonomy'ky', y'ly' kak my y'graem v ekonomy'ku / A. Smolenceva. – SPb. : Detstvo-Press, 2001. – 176 s.
10. Suxomly'ns'ky'j V.O. Vy'brani tvory' / V. O. Suxomly'ns'ky'j. – Soch.: V 5-ty' tomax. – K.: Rad. shkola, 1976 – 1977. –T. 2. – S. 167.

Ирина Фаловская. Татьяна Бортнюк. МЕТОДИКА ФОРМИРОВАНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКИХ КОМПЕТЕНЦИЙ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА КАК ЗАЛОГ ФИНАНСОВОГО БЛАГОПОЛУЧИЯ. В статье рассматриваются вопросы экономического образования и воспитания, направленные прежде всего на развитие у каждого ребенка бережного отношения к собственности, выработку умения рационально использовать имеющиеся ресурсы для удовлетворения разнообразных потребностей. Экономическое воспитание призвано сыграть важную роль в формировании таких качеств, которые соответствуют общественным интересам и способствуют всестороннему развитию личности. Современные программы, которые разрабатываются в соответствии с требованиями Министерства образования и науки Украины и направлены на обеспечение условий всестороннего развития и воспитания, постоянно меняются, дополняются, совершенствуются. На сегодняшний день является весьма актуальной проблема формирования личности будущего гражданина Украины.

Ключевые слова: экономическое воспитание, компетентность, финансовая грамотность, экономическая компетенция, формирование экономической грамотности личности.

Irina Falovska. Tetyana Bortnyuk. METHODOLOGY OF FORMING ECONOMIC COMPETENCES OF PRIMARY AGE CHILDREN AS A FINANCIAL WELL-BEHAVIOR.

The article deals with the issues of economic education and education, aimed primarily at the development of a careful attitude towards the property of each child, the development of the ability to rationally use available resources to meet diverse needs. Economic education is intended to play an important role in such qualities that would meet the public interest and contribute to the full development of the individual. Modern programs, which are developed in accordance with the requirements of the Ministry of Education and Science of Ukraine and aimed at ensuring the conditions for comprehensive development and education, are constantly changing, supplemented and improved. Today, the problem of forming the personality of a future citizen of Ukraine is quite actual.

Keywords: economic education, competence, financial literacy, economic competence, formation of economic literacy of the individual.

Стаття надійшла до редколегії 10.06.2018 р.

УДК 378.041+[378.016:51]-057.87

Ольга Швай

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки (Луцьк)

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ-ПЕРШОКУРСНИКІВ

У статті проаналізовано можливості формування культури самостійної роботи студентів-першокурсників у процесі навчання математичних дисциплін. Увагу акцентовано на тому, що навчальні дисципліни, які читаються на першому курсі, повинні бути не лише джерелом навчальних відомостей, але й засобом формування культури самостійної роботи студентів. Виділено деякі методичні прийоми, які допомагають цілеспрямовано формувати у студентів потреби і мотиви самопізнання, самоаналізу навчальної діяльності. Показано, що культура самостійної роботи студентів-першокурсників формується не внаслідок